

Monumentnummer*: 515180

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 10 april 2000
Kadaster deel/nr 82729/181

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Uitwellingerga Súdwest-Fryslân Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
Uitwellingerga Geeuwpolder aan De Dolte

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Oppenhuizen	H			69
Oppenhuizen	H			67

Omschrijving**

Inleiding

De middelgrote AMERIKAANSE WINDMOTOR is een markant herkenningspunt in het nabij het Sneekermeer gelegen weidegebied.

De naar Amerikaans model ontstane windmolen van het type "Energie", uit Duitsland (Dresden) geïmporteerd door N.V. Electro-Technisch Bureau Scholten & Pijper uit Hoorn, werd in 1929 gebouwd op de plaats van een traditionele molen. De molen werd gebouwd tezamen met de bestaande "Herkules" windmotor (aan de Geeuwpolder) gelegen aan dezelfde Dolte-sloot enige honderden meters naar het noorden. Deze molen is de enige overgebleven middelgrote "Energie" windmotor in Nederland.

Omschrijving

De 9 meter hoge toren staat in een uit beton opgetrokken fundering. Op de fundering is een betonnen onderbouw aangebracht voorzien van een betonnen dak. De onderbouw is voorzien van twee gietijzeren zesruitsramen boven de waterlopen en een in een stalen kozijn aangebrachte stalen toegangsdeur. Boven de achterwaterloop in de betonnen onderbouw is in opliggende cijfers, het bouwjaar van de molen, 1929 aangebracht.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De voorwaterloop is voorzien van een stalen krooshek en een dubbele schotbalkspinning. Boven de voorwaterloop een hek, bestaande uit betonnen peilers met hiertussen stalen pijpen als regels. De betonnen achterwaterloop is voorzien van een houten wachtdeur en een dubbele schotbalkspinning. De molen is bij uitzondering voorzien van een schroefpomp bestaande uit een stalen waaier in een gietijzeren huis. De molen maalt uit op de "Doltesloot" (Friese boezem). De stalen toren heeft een ladder en een achtkantige stelling. De stelling bestaande uit stalen liggers, een houten dek en een stalen hekwerk. Aan de bovenzijde van de toren is een op kogellagers draaiend gietstalen motorlichaam aangebracht. Het bij uitzondering 21 gegalvaniseerde stalen bladen tellende windrad heeft een diameter van 6 meter. Het rad bestaat uit zeven straalarmen waartussen segmenten met ieder drie bladen verbonden door drie ringen zijn aangebracht. De molen is voorzien van twee vanen: een hoofdvaan en een zijvaan. De eerste dient voor de zelfregeling naar de windrichting, de tweede voor zelfregeling naar windsterkte. De molen is voorzien van een gietstalen gaande werk en stalen spillen.

Waardering

De zogenaamde Amerikaanse windmotor uit het begin van de 20e eeuw is van algemeen cultuurhistorisch en industrieel-archeologisch belang:

- voor de geschiedenis van de industriële archeologie van Nederland, in het bijzonder van die der windmotoren;
- voor de ontwikkeling van de vroeg-20e-eeuwse Nederlandse bemalingstechniek met gebruikmaking van Amerikaans model windmolens;
- als maalwerktuig kenmerkend voor de fase die ligt tussen windbemaling en motorbemaling;
- vanwege zijn rol in het ontstaan van de bemalinggeschiedenis van het voormalige "Waterschap Oppenhuizen c.a." en later het waterschap "Marne-Middelsee";
- als zeldzaam voorbeeld van een middelgrote "Energie" windmotoren;
- vanwege de ensemblewaarde samen met de nabij gelegen "Herkules" windmotor;
- vanwege zijn landschappelijke betekenis als markant herkenningspunt in het weidegebied nabij het Sneekermeer.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie- en poldermolen

Functie

Molen